

ZPRÁVA O VÝVOJI FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2012 STRUČNÉ SHRNTÍ

Makroekonomická situace a vnější vztahy

Hrubý domácí produkt ČR meziročně poklesl v reálném vyjádření o 1,3 %. Výrazný podíl na tomto vývoji mělo především snížení spotřeby domácností. Ze všech složek agregátních výdajů vykázal růst pouze zahraniční obchod, když přebytek obchodní bilance dosáhl svého historického maxima 145,8 mld. Kč. Míra nezaměstnanosti dle VŠPS mírně vzrostla na 7,0 %. Průměrná míra inflace měřená pomocí CPI vzrostla o 1,4 p.b. na 3,3 %, přičemž tento nárůst byl způsoben zejména administrativními faktory. Po krátkém posílení na počátku roku česká koruna od dubna oslabovala, ve druhé polovině léta se trend obrátil a koruna ke konci roku meziročně posílila vůči dolaru o 4,4 % na 19,1 CZK/USD a vůči euru o 2,6 % na 25,1 CZK/EUR.

Prostředky použitelné na finančním trhu

Objem prostředků alokovaných na finančním trhu pokračoval ve svém dlouhodobém růstu a dosáhl cca 4,1 bil. Kč (růst o 6,4 %). Nejvyšší absolutní zvýšení (o 184,6 mld. Kč) nastalo u bankovních depozit, která představují 69 % všech prostředků na finančním trhu.

Struktura úspor domácností

Úspory domácností dosáhly díky meziročnímu růstu o 4,4 % celkové výše cca 2,5 bil. Kč. Struktura však doznala pouze nepatrných změn. Nejvíce úspor bylo uloženo u bankovních institucí (71,1 %), kde nadále dochází k přesunu prostředků z termínovaných vkladů do vkladů na viděnou (do nich spadají i oblíbené spořicí účty bez výpovědní lhůty). Domácnosti měly dále uloženy své úspory v životním pojištění (11,1 %), penzijním připojištění (9,9 %) a podílových fondech (8 %).

Subjekty finančního trhu

V institucionální struktuře finančního trhu došlo pouze k drobným změnám v počtu subjektů. V sektoru bankovníctví i pojišťovnictví nebyla udělena žádná nová licence, zvýšil se však počet investičních i podílových fondů. Počet investičních zprostředkovatelů klesl, naopak u pojišťovacích zprostředkovatelů byl jako každoročně zaznamenán nárůst. Vyjma leasingových společností zaznamenaly všechny sektory další růst zisku.

Bankovní sektor

Celkový objem aktiv bankovního sektoru vzrostl o 3,5 % na 4 633 mld. Kč a kapitálová přiměřenost vrostla až na úroveň 16,4 %. Hospodářský výsledek bank před zdaněním dosáhl 76,7 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 21 %. Důvodem bylo především snížení ztrát ze znehodnocení. Ukazatel podílu úvěrů v selhání na celkových klientských úvěrech se meziročně téměř nezměnil a činil 6,0 %. Poměr vkladů k úvěrům je v ČR dlouhodobě stabilní a ke konci roku dosáhl úrovně 142,7 %, což je ve srovnání s poměrem vykazovaným ostatními státy Evropy vysoce nadstandardní hodnota.

Úrokové sazby

ČNB postupně snížila základní sazbu (2T repo) z 0,75 % na 0,05 %, což je nejnižší v historii ČR. Toto snížení se projevilo v poklesu průměrné úrokové sazby nových úvěrů a v mírně nižším úročení vkladů. Průměrná sazba RPSN z nově poskytnutých úvěrů na spotřebu vzrostla o 0,1 p.b. na 15,9 % v případě koupě bytových nemovitostí zaznamenala opačný trend – poklesla o 0,4 p.b. na 3,7 %.

Vklady a úvěry

Objem bankovních vkladů vzrostl o 7,3 % a na konci roku dosáhl 3 127,6 mld. Kč. Bankovní úvěry zaznamenaly oproti předchozímu období růst s nižší dynamikou (2,4 %) na 2 360,1 mld. Kč. Obrátil se tak vývoj z roku 2011, kdy objem úvěrů rostl rychleji než objem vkladů. Domácnosti nadále představují dominantní klientský segment jak u vkladů, tak i úvěrů.

Hypoteční trh

Objem hypotečních úvěrů poskytnutých obyvatelstvu dosáhl 700,5 mld. Kč. Tempo meziroční změny vykazovalo oproti roku 2011 mírný pokles o 2,7 p.b. na 6,3 %. Sazby hypotečního trhu vykazované pomocí Hypoindexu zaznamenaly oproti minulému roku pozvolnější pokles o 0,39 p.b. na 3,17 % na konci roku z důvodu velmi konkurenčního prostředí, obliby smluv s pohyblivou sazbou a levnějších zdrojů financování.

Stavební spořitelny

Účastníci stavebního spoření měli na konci roku 2012 uzavřeno cca 4,3 mil. smluv ve fázi spoření, což znamená meziroční pokles o 233 tis. smluv (o 5,1 %) a potvrzuje trend minulých let. Naspořená částka nepatrně rostla a dosáhla výše cca 435 mld. Kč. Klesajícímu vývoji počtu smluv odpovídá snížení počtu úvěrů o 62 tis. na 894 tis. Poprvé došlo k meziročnímu snížení objemu nesplacených úvěrů z 293,1 mld. Kč na 282,2 mld. Kč, což se projevilo i v poklesu poměru objemu úvěrů a naspořené částky o 2,7 p.b. na úroveň 64,9 %. V porovnání s výší státní podpory vyplacené v roce 2011 (10,7 mld. Kč) představovalo stavební spoření v roce 2012 o cca 5,4 mld. Kč menší zátěž pro státní rozpočet.

Družstevní záložny

Počet členů družstevních záložen se zvýšil o cca 10 tis. na 54 408, což představuje meziroční tempo růstu o 22 %. Rozvaha sektoru pak rostla ještě rychlejším tempem, téměř o 39 % na konečných 39,3 mld. Kč. Hlavní příčinou nárůstu bylo vysoké navýšení objemu přijatých vkladů (meziročně o více než 34 %) zejména díky agresivnější úrokové politice sektoru. Poskytnuté úvěry meziročně vzrostly o více než 45 % na 28 mld. Kč. V sektoru záložen došlo také k výraznému zlepšení podílu pohledávek za klienty v selhání - z úrovně 17,2 % v roce 2011 na 9,9 %. Míra rizika sektoru družstevních záložen zůstává ovšem nadále výrazně vyšší než v případě sektoru bank.

Regulované trhy

Hlavní index PX zaznamenal nárůst o 14 %, přičemž se pohyboval v rozmezí 859 až 1 041 bodů a jeho vývoj tak byl méně nestálý než v roce 2011. V průběhu roku 2012 pokračoval trend poklesu obchodní aktivity, průměrný denní objem obchodů činil pouze cca 1 mld. Kč a meziročně tak poklesl o 32,5 %. Objem obchodů s akciemi zaznamenal pokles o necelých 33 %. Poklesl také objem obchodů s dluhopisy, a to o více než 5 %. Obchody s dluhopisy představovaly v rámci pražské burzy více než 70 % objemu obchodů.

OCP a správa aktiv

Objem obchodů v sektoru obchodníků s cennými papíry (OCP) vzrostl meziročně o 6,5 % na 50 363 mld. Kč. Bankovní OCP výrazně posílili svoji dominantní pozici a navýšili objem uzavřených obchodů s CP na více než 96 % obchodů v rámci celého sektoru. Objem spravovaného majetku v roce 2012 vzrostl o 11,6 % na konečných 885,2 mld. Kč.

Kolektivní investování Objem prostředků investovaných ve fondech kolektivního investování meziročně vzrostl o 5 % na 235,3 mld. Kč. V zahraničních fondech se zvýšila hodnota majetku o 4,0 mld. Kč, kdežto u domácích o 7,2 mld. Kč. Tím se přerušil dosavadní trend, kdy zahraniční fondy přitahovaly více prostředků než domácí. Dále se dynamicky rozvíjí sektor fondů kvalifikovaných investorů – za poslední 4 roky tyto fondy zvýšily spravovaný majetek 2,5x a počtem překonaly fondy určené veřejnosti. Objem spravovaných aktiv fondů kvalifikovaných investorů však činil pouze 61,3 mld. Kč a nedosahoval tak výše aktiv fondů určených veřejnosti.

Pojišťovny Sektor pojišťovnictví pokračoval ve stagnaci, což do značné míry odráží stav české ekonomiky. Celkové předepsané hrubé pojistné mírně pokleslo o necelé 1 % a dosáhlo hodnoty 153,6 mld. Kč. Hrubé předepsané pojistné v životním pojištění mírně vzrostlo (o 0,1 %) a jeho výše překročila 72 mld. Kč. V neživotním pojištění pokračoval klesající trend, když hodnota předepsaného pojistného dosáhla 81,5 mld. Kč (meziroční pokles o 1,8 %). Vykázaný zisk vzrostl o 35 % na 12,4 mld. Kč zejména vlivem úspor v nákladech a vyšších výnosů z finančního umístění.

Penzijní připojištění V penzijních fondech byly evidované prostředky v celkové výši 246,6 mld. Kč, což představuje nárůst o 6,2 %. Počet účastníků stoupl o 569 tis. a dosáhl tak úrovně 5,1 mil. Důvodem skokového nárůstu v závěru roku byl zvýšený zájem o uzavření smlouvy před zavedením nových podmínek doplňkového penzijního spoření v návaznosti na reformu penzijního systému. Ve struktuře účastníků stále dominují osoby ve věku 30 – 59 let, z pohledu nových účastníků pak osoby do 29 let. Průměrný měsíční účastnický příspěvek se zvýšil o 5,3 % na 465 Kč. Nadále klesá podíl smluv, u kterých přispívá zaměstnavatel (na cca 18 %).

Vládní sektor Hospodaření vládního sektoru za rok 2012 skončilo deficitem ve výši 4,4 % HDP. Oproti předchozímu roku se tak jedná o výrazné zhoršení (o 1,15 p.b.), ovšem při nezahrnutí kapitálových transferů (majetkového vyrovnání s církvemi a korekce u neuznaných evropských výdajů) by výsledný deficit dosáhl 2,5 % HDP. Celkové příjmy vzrostly oproti roku 2011 o necelé 1 % především kvůli dynamice daňových příjmů a příspěvků na sociální zabezpečení. Celkové výdaje vládního sektoru v roce 2012 vzrostly o 3,4 %. Celkový dluh vládního sektoru dosáhl ke konci roku 2012 hodnoty 45,8 % HDP.

Legislativa finančního trhu Na evropské úrovni se prioritními tématy staly zavedení jednotného mechanismu dohledu, krizové řízení, změny pravidel EU týkající se kapitálových požadavků na banky a investiční podniky a problematika daně z finančních transakcí. V oblasti domácí legislativy finančního trhu byla v roce 2012 přijata řada předpisů, která mění a doplňuje právní úpravu pro II. a III. penzijní pilíř přijatou v roce 2011. Pro pojišťovnictví pak byla významnou změnou aplikace tzv. antidiskriminačního rozsudku SDEU, podle kterého již není dovoleno stanovovat rozdílné pojistné či pojistné plnění na základě faktoru pohlaví. Pro bankovní sektor pak byla podstatná příprava transpozice směrnice CRD IV, jejíž dokončení se čeká v roce 2013.

Data uvedená v tomto shrnutí byla z jednotlivých zdrojů stažena v období březen – duben 2013. Není-li uvedeno jinak, vztahuje se text k vývoji v roce 2012, resp. hodnotám ke konci roku 2012.